

# דעת זקנים



בנשיאות מורנו הרב חיים רבי שליט"א

עלון שבועי להגדלת ורוממות התורה ולומדיה, והחדרת השקפה טהורה ואמתית לכל אחד מישראל

גליון מס': 274 פרשת במדבר כ"ז אייר תשע"ט (1 ביוני 2019 למנינם)

תל-אביב	19:21	20:24	ציאה	ר"ת
ירושלים	*19:24	20:21		
חיפה	19:12	20:25		
באר שבע	19:19	20:21		
*לנוהגים 40 דק' 19:04				

"לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה"

## המשא המרכזי מורנו הרב שליט"א

## הטור החמישי בהלכה

רבינו האור לציון זיע"א פסק לבחור ישיבה בן תורה אשר סובל מעצבים (עגבנין בלע"ז) וחושב תמיד שמא יש לו צורך להתפנות בבית הכסא (הנקרא ציטוקסי), וחושש מלהתפלל, ופסק לו להתפלל כך כמות שהוא ולא יחשוש, למרות שבאמת כן היה לו צורך להתפנות, והיה אסור לו להתפלל... ובזכות זה לאט לאט ניצל מהעצבים המבלבלים אותו בעבודת ה', ויכל לעבוד את ה' כדיו.

רבינו הגר"י אברמסקי זיע"א שהיה מחמיר מאד בכשרות המאכלים, עם כל זה כשהיה מתארח אצל תלמידיו, היה אוכל מה שהם אוכלים (ענין כספא זקנין וילמנו לך דף קטו).

רבינו הגרא"ל שטיינמן זיע"א הורה למעשה לבחור ישיבה, אשר הוריו עדיין אינם שומרים תורה ומצוות, שצריך לכבדם ולהקשיב בקולם, ויאכל איתם בבית עוף רבנות בלי להרהר, עד החתונה.

אברך בן תורה, שהיה חתונה של אחותו, והחתונה מעורבת, רח"ל. והורה לו רבו שלא לעשות ריב ומחלוקת במשפחה, וללכת לחתונה, ובחכמה גדולה הסתדר עם התזמורת בשירי תורה וידיאה לכמה דקות, וגם יאמר דברי תורה, וברכות. ורבינו הסטייפלר זיע"א הוסיף שיברך שהכל ברמקול תוך הברכות ודברי התורה, ויכוון להוציא את כל האורחים ידי חובה, ונמצא שאוכלים עם ברכה. וזה קידוש ה' גדול ונחת רוח לאבינו שבשמים.

### ההנהגה הנכונה

כידוע, במצוות הסנדקאות מנהג הספרדים הוא - בן ראשון לאבי הבעל, בן שני לאבי האשה, ואחר כך לחכם ולרבו ולמי שירצה. ואין לשנות, ואין לתת אפילו לגדולי ישראל שליט"א. וכמה מחלוקות ובעיות וחילול השם ניתן למנוע מכך. וגם כאשר ההורים אינם צדיקים גדולים, להם משפט הבחירה. וזה מסוכן לשנות אפילו בקריאת השם (ענין יביאל חיה יור"ד סימן כ"א והל"ע ח"ה דף קנ"ג). וידוע מהפלא יועץ (ערך חסד), לשבת סנדק זה מנהג בעלמא, ע"ש. וידועים דברי הגר"א (בש"ע יור"ד סימן כס"ה ס"ק נ"ו).

והטור החמישי זה טור של יראת שמים וכבוד שמים אשר בו אהבה ואחוה בשלמות. ושמעתי לפני כשלושים שנה מרבינו מרן הראשון לציון הגר"י יוסף שליט"א שאמר: גם בטור החמישי יש מחלוקת. לדוגמא, זקן ואינו לפי כבודו, שלא חייב לעשות השבת אבידה, כידוע (כ"מ כד. וין דף ג'ו). אם רצה להחמיר על עצמו להשיב, דעת הרי"ף והרמב"ם שמוטר, והרא"ש אסר כי אסור לזלזל בכבוד תורתו. ומרן הבית יוסף (בחו"מ ס"ס רמ"ג) מיישב ואומר אדרבא זה כבוד התורה שמוחל על כבודו ועוזר לתושבים ולנוקקים. ע"ש. וזה ממש מחלוקת בהשקפת עולם מהו כבוד התורה. ולמעשה בשו"ע שם נפסק כהר"ף והרמב"ם. והבן.

וידוע מה שמספרים על רבינו הגר"ח מוולוז'ין זיע"א, כאשר בא עגלון אחד לבית המדרש ושאל: אני כהן,

### הלכה - לא למעשה

להלכה נפסק (יור"ד ס"ס רמ"ג) שאין בשידוכים דין כיבוד הורים, וכן פסק מרן רבינו הגדול זיע"א (הליכות עולם ח"ה דף קל"ג). דהיינו אם זוג נפגשים במטרה להקים בית, והם נושאים חן זה בעיני זו, וזו בעיני זה, אבל ההורים של אחד מהצדדים זה ההורים מהשידוך, ומבקשים לא לקיים את השידוך, להלכה אין חיוב לשמוע להורים! אבל עם כל זה, יתכן שבאמת ההורים צודקים ויש בעיה בשידוך הזה. וגם אם אין בעיה, יתכן שהתוצאות יהיו קשות ויהיה נזק גדול, ואין הצד שזה בנוק המלך, וההלכה לא תתקיים בפועל הלכה למעשה, וזה בבחינת הטור החמישי! לדעת את התוצאות וההשלכות. וההלכה למעשה תתקיים רק כאשר בשידוך זה ההורים מבטלים דעתם ומוכנים לקיים את השידוך, ובני הזוג עשו הכל בדעת תורה, וזה שלמות בהלכה. ולכן לא כדאי לקיים שידוך כשיש התנגדות מאחד ההורים. וזה הטור החמישי המשלים את ארבעה הטורים; אורח חיים, יורה דעה, אבן העזר וחושן משפט. הטור החמישי פירושו - שלמות בהלכה! שהדברים מתקבלים בעיני השומעים. וכמו שחז"ל הקדושים (ע"ז ט"ז) גזרו על איסור שמן של גויים ולבסוף התירוהו, כי לא פשט איסורו ברוב ישראל. ופרש רש"י לא החזיקו באותה גזירה לנהוג בו איסור. ע"ש.

דוגמא נוספת, להלכה נפסק (חור"מ סימן קנ"ג) שמוטר לתושב העיר לפתוח חנות חדשה, גם אם כבר קיימת חנות כזו ממש ליד המקום החדש, ואין בזה גזל או השגת גבול! וכך ההלכה! אבל למעשה כאשר זה גורם ריב ומחלוקת חלול ה', ולשון הרע וזלזול בפוסקי ההלכה, אז בודאי שאין לעשות כן, ואין להורות כן. ויש לתת מוסר וחיוזק שלא לפתוח חנות נוספת. וכדברי רבינו יונה (שע"ת שער ראשון לוח ט"ז): ומה הועילה בכל קניניה, אם רעה בעיני אדוניה? ע"ש. וזה ממש להיות כמו מדבר סיני במעשים של בין אדם לחבירו, כמו אהרון הכהן, אוהב שלום ורודף שלום (לכות פק"ו א), ופרש רש"י שהיה אהרון הכהן הולך אל כל אחד ואחד שלא מדעת חבירו, ע"ש. ועל ידי המוסר עושה שלום ביניהם. וכדברי חז"ל הקדושים (יבמות ס"ב): כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שלא נשמע. ומשמע שזה גם בעיני הלכה, מצוה לשנות מפני השלום (יבמות ס"ג). ומסתברא שאם בעל החנות הקיימת, היה בן משפחתו של מורה ההוראה, והיה אדם אחר שואל אם מותר לפתוח חנות ליד החנות הקיימת, לא היה אומר לו הרב את ההלכה כפשוטה, אלא היה ממתיק את העניין במוסר והשכל של הטור החמישי ומסביר עד כמה לא כדאי להתנהג ככה - למרות שזו ההלכה. כמו שעשו רבי יוחנן (בבב"ב דף נ"ב) ורב נחמן (בבב"ב דף פ"ו). וכך חובה על כל אחד לנהוג.

### שיקול דעת בהוראת ההלכה

והנה דוגמאות נוספות, של הנהגת גדולי ישראל בטור החמישי:

פרשת במדבר, תשע"ו

פרשת השבוע פרשת במדבר, ועצם השם של הפרשה מלמד אותנו מוסר השכל. וכמו שצ"ע רבינו בעל הטורים, מי שלא עושה עצמו כמדבר אינו יכול לידע תורה ומצוות. ע"ש. ופשט הדברים להיות כמדבר, הכוונה להיות בעל מדות טובות, עניו וצנוע, עם עין טובה. וכאשר זוכה למעלות כאלה, זוכה לדעת "תורה", וזוכה "לדעת תורה", ואין דעת אלא תורה (סו"ט מ"ט). וכדברי חז"ל (עירובין נ"ג) על הפסוק "ומדבר מתנה" אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תורה ניתנה לו במתנה.

### השלמות בהלכה

ויתכן להוסיף, שיש כאן ענין נוסף שקשור למדבר, קשור לבן תורה, קשור להלכה, קשור למורה הוראה, קשור להנהגה נכונה, קשור לטור החמישי בהלכה. כידוע על אחד מגדולי הפוסקים ששאל את תלמידו לפני המבחן בהלכה, אם למד גם את הטור החמישי הנקרא שימוש חכמים... לדעת מתי לומר את ההלכה, וכיצד להסביר לשומעים, ולתת להם עצות נכונות היאך לקיים את ההלכה עם כל פרטיה, שיצא קידוש השם גדול כתוצאה מההלכה, ואין תקלות ואין מחלוקת, ואין כלום. וזה בבחינת במדבר! - להתעמק להבין ולהסביר גם את ההלכה הפשוטה בצבור, בבחינת הראות העמים והשרים את יופייה, וזה השלמות בהלכה. וכדברי חז"ל (ב"ב ק"ג) אין לומדים הלכה עד שיאמרו לו הלכה למעשה. וכן בגמרא (כתובות ט) והלכה למעשה כרבי אלעזר בן עזריה. ואם זה בדורותם, על אחת כמה וכמה בדורנו שיש בעוונותינו הרבים מחלוקות רבים, והאמת נעדרת, וצריך חכמה גדולה כיצד לפשפש בהלכה שלא יעלו חלודה (ספרי פקתא האזינו), ולהורות הלכה למעשה. דהיינו הלכה למשה מסיני בשלמות, שהתוצאות טובות, וכולם רואים ומרגישים קידוש השם, כבוד שמים, אהבה ואחוה שלום ורעות. בבחינת יראיך יראוני וישמחו (ענין עירובין נ"ג סע"א).

בזה מובן, מה שכתוב בפרשתנו כמה פעמים על עם ישראל שאינם ראוים לעבודה במשכן, בגלל חטא העגל. ושבגלל העבירה הזאת ה' יתברך מעביר את התפקיד ואת השליחות ואת עבודת המקדש לשבט הלוי. אמנם אף שלפי ההלכה עם ישראל לא ראוים לתפקיד, עם כל זה מבואר בפרשה שה' יתברך אוהב את עם ישראל כמו חמשה חומשי תורה (ענין פס"ז פק"ח פסוק י"ג, בספ' התלמוד בבב"ב). ודבר זה מוסיף כח לעם ישראל לקיים את ההלכה ולהרגיש שמחה, כי אחרי הכל ה' יתברך אוהב אותנו מאד. וכך יש להתנהג תמיד בהלכה בשלמות. וזה הטור החמישי שמלמד אותנו ה' יתברך כיצד דוחים וכיצד מקרבים, להלכה למעשה, וכפי שיבואר להלן כמה דוגמאות בהם צריך לפעול ולעשות לפי הטור החמישי, ולא להורות ראש קטן, כפי ההלכה היבשה.

המשך בעמוד 2

## להתענג על ה'

הרב אליהו רבי ראש הכולל

## מתכון להצלחה בעולמה תורה

הערכה עצמית גבוהה יותר, ממילא יהיה בעל ענווה יותר בפני האחרים, ואז יזכה ותהיה התורה ניתנת לו במתנה.

אם כן, החלק של הלקח במדבר בפרשתנו אינו שייך למידות או להתגברות והבלגה, אלא לעצם דרך הלימוד ועבודת ה' הכרוכה בו. לבטל מחשבת בעלות כלשהי, ולהפוך את המה להפקר ממש מול כל תובנה ולקח של התורה הקדושה ומלמדיה.

**וכלפי מה הדברים אמורים? היאך ניתן להיות הפקר כמדבר ועם כל זה לקבל את הדרך והמטרה?**

על כך מסביר הספרי (דברים פסקה תי"ד אות י"א), "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, אפילו מראים בעיניך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, שמע להם". כלומר, גם אם יורו לך חכמי ישראל הוראה אשר תיראה בעיניך הפוכה מהאמת לגמרי, הרי שעליך לקיימה, ושם תמצא את ההצלחה.

ככל שאנו מנסים לאפיין את אותו זן נדיר שלא הצליח למצוא את מקומו באהבה בהיכלי התורה, אנו מוצאים את שתי הכשלוניות הללו, כאשר בדרך כלל הם מצוותים זה לזה.

הם מעולם לא ניסו לתת הזדמנות לגדולי ישראל בכלל ולמורם ורבים הנוכחי בפרט לנתב להם את הדרך. תמיד היו הם החכמים והמבינים אשר "הסבירו" לעצמם או לכבוד הרב את המצב, נתנו לו להבין טוב יותר מה דרוש להתפתחותם ולשיעור קומתם התורנית, וחידשו חילוק בין הוראתם של גדולי ישראל לכלל לבין מה שהיו מורים לו היו הם עצמם עומדים לפניהם ומציגים את עמדתם.

הזן שמכוון את הרב ודורש ממנו את התשובה לה הוא מצפה, גם אם נראה במבט חיצוני שההצלחה מאירה לו פנים, תמיד יישאר הוא ריקן, חלול וחסר סיפוק. משום שדרכו אינה דרך התורה בתפארתה, והפרטים הקטנים אותם מנסה הוא "לדוג" מרבותיו ולבצע או להימנע מקיומם, הם בדיוק הפרטים המבדילים "בין צדיק לרשע, בין עבד אלקים לאשר לא עבדו" (מלאכי ג, י"ח).

**זה נכון בכל מסגרת תורנית, וזה הכרחי הרבה יותר בין תלמיד לרבו ובין בעל תשובה למורה דרכו.**

מעבר לכך זהו הזן שלא השכיל להיות סבלן ולקבל גם "דישה" מאחרים ללא תגובה, וכל מעשה או מילה פוגעת קבלו מיד את התגובה ההוגנת לה. מה שגרם להצלחה הראשונה לו גם היתה ברכישת חכמת התורה, לטבוע ביגון חוסר קניינה לאורך זמן.

לפינו מתכון לרכישת התורה בתחילת הדרך ולקבלתה במתנה לבתלי שתתכח. כאשר סוף ימי הספירה וחג השבועות הקרב ובא, הוא הזמן המתאים ביותר לקבל על עצמנו את מתכון ההצלחה, את ההתבטלות האמתית לרצונו של הקדוש ברוך הוא, ואת כח הספיגה למשברי החיים. כך נזכה לקניינה של תורה בשלמות, ולקבלתה שוב מאהבה.

ככל קבוצה תורנית ובכל רמה, יש את אותם הרואים ברכה בעמלם, עולים מעלה אחר מעלה ושמחים בחלקם, ואת אותם שאינם זוכים לכך.

זה נכון בחברה, בקהילה, בשיעור תורה, ואף בהיכלי הישיבות ובכוללים.

**מה מבדיל בבין אותם הזוכים להצלחה, לבין אותם "המצליחים" לסכול ולחיות חוסר הצלחה וחוסר טעם בלימוד, כאשר בתוכם נמצאים אותם אשר זוכים במקביל גם לימי אהבה וגם לימי שנאה?**

במבט ראשון, נראה היה שאולי הרמה התורנית, רמת יראת השמים או תנאים סביבתיים, הם אלו שגורמים להצלחה ולכישלון. אולם, בפועל מסתבר, שאותו מיעוט חסר ההצלחה נמצא בכל רמה רוחנית וגשמית, תורנית ובעלת יראת שמים לכאורה.

בפרשתנו (ממוכר ט, טו) "וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי", מביא המדרש (דברים במוכר טו) "למה במדבר סיני? אלא כל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר אינו יכול לקנות את החכמה והתורה, לכך נאמר במדבר סיני".

מאמר מעין זה מובא במסכת עירובין (כ"ד ע"ב), שם מספרת הגמרא על רבא בנו של רב יוסף בר חמא, שרבו - רב יוסף, ביקש ממנו: "אל תשב במקומך עד שתסביר לי את לשון הפסוק ומדבר מתנה". אמר לו התלמיד: "כל המשים עצמו כמדבר הזה שהכל דשין בו, תורה ניתנה לו במתנה".

**במבט ראשון נראות שתי הדרשות דומות, אולם הן שונות לחלוטין. ואכן מהמדבר ניתן לקבל שתי תובנות, ואין כל קשר בין האחת לחברתה.**

הראשונה הנלמד בפרשתנו, שיעשה האדם עצמו "הפקר" כמדבר. בדיק כמו שבמדבר אין טאבו לאדם, ואין מי שיטע אהל או יגדור חלקה ויקבל דרישה לפינוי או צו הריסה. כך אמור הלומד לקבל על עצמו את "דעת התורה", כביכול אין בעלות על מחשבתו מבלעדיה. ועל כך מובטח שיזכה העושה כן "לקנות את חכמת התורה".

לעומת זאת, הלימוד השני במסכת עירובין מלמד שגם אם דורכים עליך וגם אם קצת כואב... אתה אמור שלא להגיב בזעם או לנקום כמדבר זה שהכל דשין עליו ואינו פוצה פה או מצפצף. ועל כך מובטח "תורה ניתנת לו במתנה".

**שתי דרישות, ותמורתן שתי הבטחות שונות. הראשונה לרכוש את חכמת התורה, והשנייה שלא תאבד ממנו לאחר זמן.**

ואם תאמר, היאך נדרש מבשר ודם שלא לכעוס לרטון או להגיב בשעה שאחרים "דורכים" עליו ועוד ללמוד זאת מהמדבר. והלא המדבר גדול ואימתני כל כך עד שאינו חש באותן פסיעות, מה שאין כן בשר ודם החש בכל.

ויש לומר, שזו בדיק דרישתו של הקב"ה מהאדם, להיות מספיק גדול וחזק בעיני עצמו מכדי להגיב על דברים פעוטים שכאלו. כי ככל שיהיה האדם בעל

### המשך מעמוד 1

האם מותר לי לשאת גרושה? וכולם צחקו ואמרו לו חס ושלום **אסור בהחלט!** וכשהגיע רבינו הגר"ח זיע"א, שאל אותם: האם השואל הוא עגלון? ואמרו לו כן. ואמר להם, אולי הוא התכוון לשאול האם מותר לשאת גרושה בעגלה שלו ממקום למקום? וכנראה שאותו עגלון שמע דין מסוים ולא הבין כראוי! ושלחו לקרוא לו, וכך היה שהתכוון לשאת גרושה בנסיעה בעגלה.

ומכאן גם על מצוות גירושין. כתוב בתורה (פסכת כי תשא, מתי מתגרשים, כי מצא בה ערות דבר! ומשמע מהפסוק, שעל כל מיני בעיות בין בעל לאשתו, ויכוחים, קטטות, חוסר כבוד, חוסר שלום

תלמיד חכם, הכוונה שעוסק בדברי תורה ודברי חכמה. ומה זה דברי חכמה? אלא, דברי חכמה הכוונה מוסר השכל והשקפה תורנית כיצד להעביר את התורה הלכה למעשה, שלא תצא תקלה ואדרבא יהיה תועלת מרובה. וידוע מרבינו החזון איש זיע"א שאמר למגיד הירושלמי הגה"צ רבינו שלום שברון, שאם לפני 200 שנה, היה באשכנז אנשים מגידים כמוך, לא היו אפיקורסים בחוצות העיר. והטור החמישי זה טור של יראת שמים וכבוד שמים גדול אשר בו אהבה ואחיה בשלמות.

והלואי שזוכה לכך.

בית, הן וכיוצא בהן, אסור להורות להתגרש כשלא מסתדרים. אלא יש לטפל ולחזק וללמד ולהשפיע ולהכריח ולהתפלל על שני בני הזוג שלא להתגרש ולא לשמוע למסיתים וליועצים ולעורכי דין "עוכרי דין" אלא לקחת אותם לחכמים גדולים ואפילו לגדולי ישראל להתברך ולהנצל מהגירושין. ורק כאשר יש ערות דבר, התורה מורה להתגרש. וזה בעצם הטור החמישי דהיינו ההשקפה בהלכה, כיצד להורות, כיצד לשתוק, כיצד לצעוק, ולהרגיש ממש ממש כמו במדבר סיני - לומר נעשה ונשמע מכל הלב, בביטול גמור ממש לכבוד ה' יתברך.

ויש ללמוד כן מהרמב"ם (הלכות יו"ט ספ"ג) שכתב:



## שאלה יפה

שורת ממורנו הרב שליט"א



החולה במצב קשה, וילדיה רוצים להביא לה עובדת זרה שתטפל בה בקביעות, אולם בבית ישנם כמה בנים צעירים שעדיין אינם נשואים, ויש בזה בעיה גדולה של צניעות?

**תשובה:** זו שאלה קשה, שהרי לישון באותו בית שנמצאת בו גויה עובדת זרה, יש בזה סכנה רוחנית גדולה לבנים השוהים שם, והתוצאות מסוכנות ברוחניות, רחמנא ליצלן.

ולכן, חובה קדושה לשלוח את הבנים לישיבות קדושות, כדי יעסקו בתורה עד החתונה (כתיבת עשרת הדיברות מונגים להלל ארנסט), ולא ישהו בבית כל זמן שהגויה נמצאת שם. וכשלא ניתן לעשות כן, אז יש לשלוח את האמא למושב זקנים, ולא להשאיר בבית, בעוד שכל הבית הרוחני שלהם בסכנה גדולה, ועיין במשנה (פ"ב פ"ג מ"ג), שהרואה אשה, עלול להכשל בזיבה גם בלי להרהר עליה, ע"ש.

ומכאן לגויה המטפלת בבית באשה זקנה וכדומה, יש להזהר מאד שתתנהג ככובד ראש ובצניעות, ולבקש ממנה לבוא בלבוש צנוע בשלימות ובלי פשרות כלל ועיקר. וכן יעשו שאלת חכם, כדי שיהיה יותר ברור, מבואר ומסודר, כיצד לקיים כיבוד הורים, וכבוד ה' יתברך.

### האזנה לשיעורי תורה תוך כדי עבודה

**שאלה:** במהלך העבודה אני מנסה להתנתק מהרעש ומהסובבים אותי על ידי האזנה לשיעורי תורה דרך אתר הידברות, האם יש לבקש רשות מהנהלה לגבי נושא זה?

**תשובה:** אם זה לא מפריע בכושר העבודה כלל ועיקר, והתוצאות הן אותו הדבר, אז זה מצוין, ואין צורך לבקש רשות.

אולם כשזה קצת מפריע ומלחיץ, ולדוגמה כאשר זה בפני לקוחות, וכיצא בזה, אז יש להזהר ולבקש את רשות המעביד.

### בנות המטפלות בטלפון עד שעות מאוחרות בלילה

**שאלה:** יש לנו בבית טלפון כשר, והבנות שלנו אמנם הן בתיכון חרדי, אבל מדברות בטלפון של הבית עם החברות עד אמצע הלילה, מה דעת התורה בזה?

**תשובה:** דבר זה חמור מאד מאד! אסור שיהיה לבנות ולבנים טלפון כלל ועיקר, לא כשר ולא כלום, הכל טרף! בנות בתיכון ובחורים בישיבות הקדושות, הבנים לומדים רק תורה ויראת שמים, והבנות היקרות לומדות השכלה תיכונית, כפי הצורך.

גם בטלפון של ההורים, לפטפט עד חצי הלילה זה אסור, וכל הדיבורים הם יצר הרע, והמרבית דברים מביא חטא. ובודאי שהן נכשלות בדיבורים אסורים ומיותרים, וגם לשון הרע ורכילות, ויצר הרע.

מותר לבנות לדבר בטלפון של ההורים בלבד, כפי הצורך ללימודים בלבד, ושאר הזמן להקדיש לכיבוד הורים, וסיוע ועזרה בבית, כפי צורכי הזמן, ושלום על ישראל.

ראינו שכולם שם שותים חלב עכו"ם ממש. ואמר לי אז רב הקהילה שהם נוהגים להקל בזה לכתחילה. ומאידיך, כתוב בתורה (דברים ו, יח): "ועשית הישר והטוב", שהיא מצוה דאורייתא. וכן כתוב (ויקרא כה, ט): "ולא תונו איש את עמיתו וגו'", שגם היא מצוה דאורייתא. וכן הכוונה בתפלה, הכובד ראש, הזריות והזהירות בעבודת ה', כל פרט במצוות שבין אדם לחבירו, קדושה וצניעות, ביטול תורה, שלום בית, הם וכיוצא בהם, כל אלו מצוות דאורייתא ממש, שיש להדר בהם הרבה יותר מאשר באבקות חלב נכרי, והבן.

**בסיכום** - מותר לכתחילה, והמהדרין הרי זה משובח.

### עלון המחטיא את הרבים בדיחות על עדות ואנשים מסוימים

**שאלה:** ראיתי בעיר שלנו עלון ובו בדיחות על כל מיני עדות ואנשים מסוימים, היוצא מדי פעם בנוסח ואווירה "חרדית". ושאלתי היא, האם מותר להעלים מבית הכנסת עלונים מעין אלו, או שיש בזה בעיה של גזל?

**תשובה:** זו בעיה רצינית מאד! ולהדפיס עלון מידי פעם בתורת בדיחות וליצנות, הרי זה חמור מאד, ואין לנו ביום הדין. ובודאי שמצוה על הגבאים או על רב בית הכנסת לסלק ולבער עלונים מעין אלו מבית הכנסת, ויש כאן זיכוי הרבים גדול להצילם מחטא.

וזה שאלה גדולה בהלכה, אם יש איסור גזל בדבר שאסור ליהנות ממנו (עי' קלו"ח סי' טו סק"ג). ובנדון דידן שעלונים מעין אלו ממש מחטיאים את הרבים, פשוט שמצוה לסלקם מבית הכנסת, שהרי אינם מוסיפים לקוראים יראת שמים.

### לסמוך על תוית עם כיתוב "ללא שעטנז"

**שאלה:** חליפות שיש עליהם תוית שכתוב עליה "ללא שעטנז", האם אפשר לסמוך על כך שבאמת אין שם שעטנז, או שעדיין ישנה חובה לבדוק?

**תשובה:** אם אין על התוית שם של בד"ץ מסוים, אז בודאי שאין לסמוך עליהם. ואם הם עושים מדגמים, גם בזה יש בעיה, משום שמנין לנו מהיכן הגיעו כל החליפות. וזה כמו מדמאי על דמאי שאין לעשר מזה על זה (עי' ספ"ה דלמ"ו).

ומדרכי האמונה שלא להאמין לאנשים בלי השגחה, ואין לסמוך על כל מיני כיתובים למיניהם. וגם על סברא של צמר שבתל בניילון, וכיוצא בזה אין לסמוך, ובפרט שניתן בקלות למסור לבדיקה. ויש להזהר בזה מאד.

יש לנו בן תורה אמיתי מומלץ, שניתן לבדוק דרכו, ושמו הר"ר רחמים נתן בחכמה מבני ברק. הטלפון שלו 052-7179128. והמהזיר והנזהר, ירבה שלומם כנהר.

### שינה בבית ששוהה בו עובדת זרה

**שאלה:** מה עושים כאשר בבית נמצאת אמה מבוגרת

### הוצאת לכלוך מהמטאטא בשבת

**שאלה:** האם מותר בשבת לנקות את המטאטא על ידי שמוציאים ממנו את הכלוך בידיים?

**תשובה:** הוצאת הכלוך מהמטאטא בידיים בשבת אסורה משום מוקצה, מכיון שאינו ראוי למאכל בהמה. ולכן אין להוציא את הכלוך בידיים, אלא להכות את המטאטא בקרקע, ובכך להסיר את הכלוך.

### ברכה ראשונה ואחרונה על אכילת אורז עם זיתים

**שאלה:** מי שאכל אורז יותר מכזית, ויחד עמו אכל גם זיתים יותר מכזית, האם צריך לברך ברכה אחרונה גם על הזיתים, או שדינם כטפל לאורז, ודי לברך "בורא נפשות רבות" בלבד?

**תשובה:** אם הזיתים נחשבים אצלו טפלים לאורז, ולכן לא בירך עליהם "בורא פרי העץ", ממילא לא יברך עליהם גם ברכה אחרונה "מעין שלוש". ואם באמת הוא מרגיש שהזיתים אף הם עיקר אצלו, ורוצה לאכול מהם הרבה ולהינות, רשאי לברך עליהם גם ברכה ראשונה וגם ברכה אחרונה.

ועצה טובה, בכל מקרה של ספק, יכוין שהכל עיקר אצלו, ויברך כנ"ל.

### הוצאת תפוחי אדמה מסיר מרק בשבת כדי לחממם על הפלאטה

**שאלה:** אדם שרוצה להוציא מתוך סיר מרק את חתיכות התפוח-אדמה כדי לחממם [כדין יבש שמתוך], האם יש בזה איסור בורר, שהרי עד שיתחממו יעבור כבר הזמן של חצי שעה ואף יותר, או שכיון שעושה כן לצורך הסעודה, ממילא נחשב הדבר לדרך אכילה ולא לדרך מלאכה?

**תשובה:** מאחר וזו דרך ההכנה של האוכל, אין איסור בורר, משום שזה דרכו. תדע, הרי מרן רבינו הגדול זיע"א החמיר לכתחילה שלא לקשור את שקית האשפה בקשר של קיימא אף שזורקה לאשפה, משום שזה נקרא צורך (עי' ס"ע ח"ד עמ' ל"ג), ומכאן גם להיפך, שאם מוציא את תפוחי האדמה מהסיר כדי לחממם, הרי זה נקרא צורך, ומותר.

### אבקת חלב נכרי לבן תורה

**שאלה:** האם אכילת אבקת חלב נוכרי לבן תורה היא לכתחלה או בדיעבד?

**תשובה:** כיום שאין חלב אתון כלל, אבקת חלב נוכרי היא ספק דרבנן, והחזון איש והאגרות משה מתירים. ובפרט כיום שזה לא חלב ממש, אלא אבקת חלב, שמתר מדינא לכתחילה. והמהדרין הרי זה משובח (ועי' כ"ח י"ד סי' קטו ס"ק טו).

וכשהיה רבינו מרן הראשון לציון שליט"א במקסיקו, הוא פסק להם להקל לכתחילה באבקת חלב נכרי. והעיקר התמדה בתורה ובעבודת ה'.

ולפני כמה שנים, כשהייתי בחוץ לארץ במדינת אטלנטה, והיינו אורחים בביתו של רב הקהילה,